

Bij deel 4. Overzicht programma's en methodieken leesbevordering (0-12 jaar) voor laagtaalvaardige en laaggeletterde ouders

In het onderstaande schema staan methodieken en aanpakken die zoveel mogelijk tegemoet komen aan de criteria: leesbevordering en laaggeletterde ouders.

Deze zijn achtereenvolgens beschreven aan de hand van:

1. Naam
2. Korte beschrijving
3. AL dan niet specifiek op leesbevordering gericht
4. Voor welke ouders: alle ouders, laagopgeleide ouders, laaggeletterde ouders
5. Kenmerken: waaruit bestaat de aanpak (didactiek / activiteit)
6. Al dan niet onderzocht / opgenomen in de databank effectieve jeugdinterventies

Na een algemeen schema volgen STAP-programma's en daarna VVE-methodes. Het vierde schema bevat digitale middelen.

Programma	Beschrijving	Aandacht voor leesbevordering	Doelgroep / aandacht voor laaggeletterden	Kenmerken	Is de interventie onderzocht?
Bereslim Bereslim.nl, uitgeverij van digitaal materiaal	(Voor)scholen met een abonnement op Bereslim kunnen kinderen (3 – 7 jaar) thuis laten spelen met Bereslim Boeken, Samenslim en Letters in Beweging. School stelt per kind in welke spellen thuis gespeeld mogen worden. Kind krijgt inlogcode en Bereslim kan zowel op school als thuis gebruikt worden.	Ja, Bereslim stimuleert de taalontwikkeling en ouders worden via het thuisgebruik van Bereslim meer betrokken bij schooltaken. Bereslim Boeken bestaat uit een pakket van digitale prentenboeken	Alle ouders, doelgroep is niet verder gespecificeerd.	Kindgericht programma dat zowel op school, peuterspeelzaal, in de bibliotheek als thuis kan worden uitgevoerd. De materialen zijn digitaal en daardoor ook thuis beschikbaar. Het Bereslim materiaal is de 'trainer', de materialen zijn adaptief. De voortgang van kinderen is voor ouder en professional inzichtelijk.	De Bereslim boeken niet maar het gebruik van digitale prentenboeken wel. Onderzoek van de Universiteit Leiden toont aan dat: <ul style="list-style-type: none"> - peuters en kleuters het verhaal beter begrijpen en nieuwe woorden en zinsconstructies leren; - kinderen met een taalachterstand met digitale prentenboeken in een half uur tijd vijf à zes nieuwe woorden leren (normaal is dat maar twee of drie woorden per dag); - digitale prentenboeken ook zeer effectief zijn voor te drukke of te afwachtende kinderen, die minder profiteren van groepsprocessen / klassikale lessen. <p>Letters in Beweging is onderzocht, o.a. door de Universiteit Leiden. Uit deze onderzoeken blijkt het volgende: Van der Kooy-Hofland, V. Kegel, C.& Bus, A. (2011). Evidence-Based Computer Interventions Targeting Phonological Awareness to Prevent Reading Problems in At-Risk Young Students. In Neuman, S.B. & Dickinson D.K. (red), Handbook of Early Literacy, Volume III, New York: The Guilford Press.</p> <ul style="list-style-type: none"> - De onderzoekers concluderen dat de uitkomsten erop wijzen dat Letters in Beweging het risico op leesproblemen bij risicoleerlingen vermindert. <p>Kooy-Hofland V.A.C. van der (29 September 2011), Differential susceptibility to an early literacy intervention (PhD thesis). Leiden: Mostert & Van Onderen. Supervisor(s) and Co-supervisor(s): Bus A.G.</p> <ul style="list-style-type: none"> - In dit proefschrift is aangetoond dat een kort maar doelgericht computerprogramma zoals Letters in Beweging in de kleuterleeftijd een nuttig hulpmiddel kan zijn bij de preventie van leesproblemen. Een adaptief computerprogramma lijkt een geschikt middel te zijn in een schoolomgeving waar individuele supervisie schaars is.

<p>Boekstart - BoekenPret Sardes en Stichting Lezen</p> <p>Uitgevoerd door Stichting Lezen/Koninklijke Bibliotheek en Rijnbrink</p>	<p>BoekStart-BoekenPret is een programmalijn die ouders met kinderen van 0-6 jaar ondersteunt in het lezen en plezier beleven aan verhalen en boeken. Ouders en professionals krijgen handvatten om voorlezen een vaste plek (routine) te geven in gezin en kinderopvanginstelling. Het streven is om kinderen die als baby starten in het programma, 500 (voor)leesuren op te laten doen in de periode tussen 0 en 6 jaar, waarvan een positieve leesmotivatie en verbeterde taalvaardigheid het resultaat is.</p>	<p>Ja, Boekenpret stimuleert de taalontwikkeling, waardoor de aansluiting bij het (lees)onderwijs vergemakkelijkt wordt en de kinderen de gelegenheid krijgen zich uiteindelijk te ontwikkelen tot goede lezers.</p>	<p>Gericht op laagtaalvaardige ouders</p>	<p>Centrumgericht en gezinsgericht. Het programma vindt plaats in bibliotheken, op centra en bij de gezinnen thuis.</p> <p>Het programma wordt uitgevoerd door professionals.</p> <p>Uitgebreide collectie van materialen: boekjes, voorleestips, Speelontdekboeken, Tippenboekje, oudercursussen en trainingen en handleidingen voor professionals.</p> <p>BoekStart-BoekenPret is een flexibel project; de keuze van materialen, en de wijze van coaching, kan naar eigen inzicht en behoefte worden bepaald, passend bij ouder en kind.</p>	<p>BoekStart-BoekenPret is opgenomen in databank Effectieve Jeugdinterventies met als oordeel 'goed onderbouwd'.</p> <p>Er heeft een aantal kleinschalige onderzoeken plaatsgevonden naar effecten van Boekenpret (waaronder een veranderingsonderzoek).</p> <p><i>Bos, J.P.M.J. (2002). Boekenpret opgegroeid? Een effect- en evaluatieonderzoek van Boekenpret Tilburg in 2000, het verschil met Boekenpret 1997.</i></p> <p>Uit het onderzoek blijkt dat er positieve effecten zijn gevonden op onder andere de materiële leesomgeving van de gezinnen, het interactief voorlezen.</p> <p><i>Osinga, A. & I. Lub (1997), Interactief voorlezen. Effecten van het leesbevorderingsproject Boekenpret op het voorleesgedrag van ouders. Groningen: Rijksuniversiteit Groningen.</i></p> <p>Uit het onderzoek blijkt dat er positieve effecten zijn gevonden op het voorleesgedrag van ouders</p>
<p>BoekStart</p>	<p>BoekStart is een leesbevorderingsprogramma dat zich richt op baby's en het jonge kind (0-4 jaar) en hun ouders. Het doel is om ouders van baby's intensief met boeken en het lezen daarvan in aanraking te brengen door ze te binden aan de plaatselijke bibliotheek. Aanvullend op BoekStart voor Baby's is er BoekStart in de kinderopvang, gericht op leesbevordering binnen kindercentra.</p>	<p>BoekStart voor Baby's en BoekStart in de kinderopvang stimuleren (voor)lezen aan baby, dreumes en peuter. Ouders worden geïnformeerd over het aanbod van de Bibliotheek voor baby's en ouders worden tijdens hun bibliotheekbezoek adequaat opgevangen en ontvangen een voorleespakket (het BoekStartkoffertje). BoekStart in de kinderopvang zet in op deskundigheidsbevordering van de pedagogisch medewerker en een stimulerende voorleesomgeving in de kinderopvang.</p>	<p>Gericht op alle ouders</p>	<p>Centrumgericht en gezinsgericht</p> <p>Door centrale rol bibliotheek veel beschikbaarheid van leesmaterialen</p> <p>Ouders voeren het programma uit (gaan voorlezen, naar de bibliotheek toe), deskundigheidsbevordering door professionals (vanuit de bibliotheek).</p> <p>Een recente toevoeging is de BoekStart-coach: medewerkers van de bibliotheek ontvangen en informeren (laagtaalvaardige) ouders.</p>	<p>Is opgenomen in databank Effectieve Jeugdinterventies met als oordeel 'goed onderbouwd'</p> <p>De effectiviteit van BoekStart is onderzocht in het promotieonderzoek van Heleen van de Berg, onder begeleiding van Adriana Bus (Universiteit Leiden; 2014).</p> <p>De belangrijkste opbrengsten van het onderzoek zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Onder invloed van BoekStart gaan meer ouders al vroeg voorlezen. - Ouders die meedoen met BoekStart en hun baby al voor dat deze acht maanden oud is voorlezen, hebben kinderen die hoger scoren op taal. - De effecten zijn sterker op langere termijn ('sneeuwbaaleffect'). - Vooral temperamentvolle baby's profiteren ervan als hun ouders meedoen met BoekStart. - BoekStart-ouders bezoeken vaker de Bibliotheek en zijn bekender met babyboekjes.
<p>Het Ei van Columbus en LOGO 3000 Samenwerking van de PO-raad, Resulto en het ITTA-Uva</p>	<p>Het doel van de Logo3000 is het verbeteren van de woordenschat. Peuters en kleuters leren zo snel mogelijk, aansluitend bij de natuurlijke taalverwerving (dus op school én thuis), op een speelse manier de 3000 basiswoorden. Logo 3000 biedt materialen, ook voor ouderbetrokkenheid. Er zijn vier uitgewerkte ouderavonden, inclusief PowerPointpresentaties.</p>	<p>Woordenschatontwikkeling met aandacht voor leesbevordering. Ouders werken aan hun educatieve vaardigheden en taalvaardigheid. Scholen koppelen het taalonderwijs van de VVE aan een oudercursus. Kinderen en ouders krijgen dezelfde woordenschat aangeboden. Ouders leren hoe zij met hun kinderen woorden kunnen oefenen en hun taal verder vergroten.</p>	<p>Laagopgeleide ouders en ouders die de Nederlandse taal niet goed beheersen</p>	<p>Centrumgericht en gezinsgericht</p> <p>Persoonlijk contact. Ouders volgen training in de vorm van de oudercursus.</p> <p>Ook online</p> <p>Materialen voor thuis, o.a. bestaande uit speel-leerboekjes en digitale spelletjesprogramma's</p> <p>Programma met opbouw Deskundigheidsbevordering</p>	<p>Er zijn pilots uitgevoerd door de PO-raad die aantonen dat Het Ei van Columbus een succesvolle aanpak is. De mondelinge taalvaardigheid van zowel leerlingen als hun ouders verbetert daadwerkelijk en hun woordenschat neemt toe. Uit de beschreven pilots blijkt dat door Het Ei van Columbus ouders gemakkelijker actief participeren in de school en beter communiceren met de leerkracht over de vorderingen van hun kind. Er is geen onderzoek naar leesbevordering gedaan.</p>

	<p>Het ITTA ontwikkelde de oudercursus Ei van Columbus voor laagtaalvaardige en/of laaggeletterde ouders (tot taalniveau B1), zowel anderstalig als Nederlandstalig. Tijdens de cursus werken ouders aan hun eigen taalvaardigheid en leren zij de woorden van LOGO 3000. Vervolgens krijgen zij handvatten aangereikt hoe zij thuis aandacht kunnen besteden aan de woordenschatontwikkeling van hun kind. Daarnaast is er aandacht voor het versterken van de educatieve vaardigheden van ouders. Ouders leren hoe ze hun kind kunnen ondersteunen bij het leren op school en thuis..</p>			<p>professionals</p> <p>Uitvoering: professional</p>	
Taallijn Sardes	<p>Het doel van de Taallijn is het verbeteren van de interactieve taalstimulering in de voor- en vroegschoolse periode. De Taallijn stimuleert ouderbetrokkenheid vooral via het gezinsportfolio. Het kind vult het gezinsportfolio samen met de pedagogisch medewerker of de ouder, zowel op de voorziening als thuis. De (taal)ontwikkeling van het kind wordt regelmatig aan de hand van het portfolio met de ouders besproken.</p>	<p>Taalontwikkeling met aandacht voor leesbevordering. De Taallijn heeft ook een taal cursus voor ouders ontwikkeld waarin aandacht voor taalstimulering van kinderen, waaronder leesbevordering.</p>	<p>Laagopgeleide ouders</p>	<p>Centrumgericht Persoonlijk contact (cursus)</p> <p>Deskundigheidsbevordering professional</p> <p>Uitvoering: professional</p> <p>Materiaal: ouders werken mee aan de gezinsportfolio</p>	<p>Is opgenomen in databank Effectieve Jeugdinterventies.</p> <p>De Taallijn is in 2005 onderzocht door Ruben Fukkink, Annemiek Veen en Amos van Gelderen (SCO-Kohnstamm Instituut). Leesbevordering en de oudercursus waren geen onderdeel van het onderzoek.</p>
Taal voor Thuis Stichting Lezen en Schrijven	<p>Taal voor Thuis is onderdeel van Taal voor het Leven, een aanpak om laaggeletterdheid onder volwassenen terug te dringen. Het doel is ouders leren de taalontwikkeling van hun kinderen te stimuleren. Bovendien krijgen de ouders oefeningen om hun eigen Nederlands te verbeteren.</p> <p>Deelnemende ouders krijgen een oudercursus van een half jaar en gratis lesmateriaal in dezelfde thema's waar de kinderen mee werken. Het kent 2 delen (2-6 jaar en 6 - 12 jaar) met een</p>	<p>Taalontwikkeling en onderwijsondersteunend gedrag met aandacht voor leesbevordering. In de reeks voor de kinderen van 2 tot en met 5 jaar is er veel aandacht voor voorlezen; er worden bijvoorbeeld in elk boekje uit deze reeks boekentips gegeven. In beide cursusreeksen is (voor)lezen een werkboekthema.</p>	<p>Laaggeletterden</p>	<p>Centrumgericht en gezinsgericht Persoonlijk contact (oudercursus en thuisbezoek)</p> <p>Materiaal: Ouders ontvangen per cursus 10 oefenboekjes. Voor de vrijwilligers is een aanvullende handleiding beschikbaar. Materialen sluiten aan op VVE thema's.</p> <p>Uitvoering: vrijwilligers. De (voor)scholen en ouders krijgen ondersteuning van één of meer taalvrijwilligers om de cursus uit te voeren. De taalvrijwilligers volgen eerst een training. Daarna kunnen zij zelfstandig aan de slag en groepjes</p>	<p>De Universiteit van Maastricht heeft een effectstudie uitgevoerd naar Taal voor het Leven. Taal voor Thuis en/of leesbevordering was geen onderdeel van dit onderzoek.</p>

	<p>doorgaande lijn.</p> <p>Tijdens de oefeningen, zoals met het 10 minuten-gesprek en het lezen van een uitnodiging voor de ouderavond of het schoolrapport, wordt concreet gewerkt aan ouderbetrokkenheid.</p>			ouders, maar ook individuele ouders, coachen.	
<p>TOLK KLIK-Onderwijs- ondersteuning</p> <p>TOLK Ouder: TOLK i.s.m Stichting Actief Ouderschap</p>	<p>TOLK is een methode voor taalstimulering. Het wil taalachterstand van kinderen (0 - 10 jaar) voorkomen of verhelpen. Doel is schoolsucces en een goede sociaal-emotionele ontplooiing. De werkwijze sluit aan bij het natuurlijke proces van taalontwikkeling. TOLK activeert ouders om op een rijke en gevarieerde manier taal aan te bieden. Het maakt gebruik van film, kijkvragen en herinneringen. De werkwijze berust op de principes van video interactie training.</p>	<p>Taalontwikkeling met aandacht voor leesbevordering.</p> <p>Tolk versterkt rijk en gevarieerd taalaanbod in dagelijkse gesprekken tussen ouder en kind. Het maakt ouders bewust van het belang van veel en op een goede manier praten, zingen, voorlezen, rijmen en vertellen.</p>	<p>Ouders die moeite hebben thuis een taalrijke omgeving aan te bieden.</p>	<p>Gezinsgericht, ouders worden getraind in het stimuleren van de ontwikkeling van hun kinderen.</p> <p>Persoonlijk contact, bij de video's worden door de trainer vragen gesteld. Er wordt geen leesmateriaal voor thuis geboden.</p> <p>Tolk zet expliciet in op aansluiting op mogelijkheden en eigen behoeften ouders. In video's komen ouders met diverse culturele achtergronden aan het woord.</p> <p>Uitvoering: professional</p>	<p>Geen onderzoek naar leesbevordering.</p>
<p>Scoor een Boek!</p> <p>Biblionet Groningen, Rijnbrink, Stichting Lezen en Eredivisie CV</p>	<p>Scoor een Boek! is een leesbevorderingsprogramma gericht op leerlingen uit groep 5 en 6 uit het basisonderwijs. Scoor een Boek! wordt uitgevoerd door de Bibliotheek in samenwerking met een eredivisievoetbalclub. Door middel van de betrokkenheid van bekende spelers en sportieve activiteiten worden klassen gemotiveerd in (ongeveer) 10 weken tijd zo veel mogelijk boeken 'te scoren' (te lezen). Sinds 2016 wordt er een thuiseditie aan het project gekoppeld.</p>	<p>Leesbevorderingsprogramma door middel van motiveren en enthousiasmeren van leerlingen en hun ouders om zoveel mogelijk te lezen.</p>	<p>Alle ouders</p>	<p>Centrumgericht en gezinsgericht</p> <p>Samenwerking school, bibliotheek en lokaal netwerk.</p> <p>Uitvoering: professional van bibliotheek in samenwerking met een eredivisieclub en het primair onderwijs.</p>	<p>Er is geen onderzoek uitgevoerd naar Scoor een Boek!</p>
<p>Stichting Taalvorming</p>	<p>Stichting Taalvorming ondersteunt scholen bij het ontwikkelen en implementeren van beter taalonderwijs.</p> <p>Cursus voor ouders bij een</p>	<p>Taalontwikkeling met aandacht voor leesbevordering.</p> <p>Laagtaalvaardige ouders worden getraind in interactief voorlezen en het bieden van een taalrijk aanbod thuis.</p>	<p>Laagtaalvaardige ouders</p>	<p>Centrumgericht en gezinsgericht, tijdens bijeenkomsten worden ouders getraind in het thuis stimuleren van de ontwikkeling van hun kind.</p>	<p>Er zijn geen onderzoeken uitgevoerd naar het aanbod van Stichting Taalvorming.</p>

	<p>voorschoolprogramma: Bestaande oudercomponenten van voorschoolprogramma's blijken soms te moeilijk voor laagtaalvaardige ouders. In de cursus wordt aangesloten bij de thema's waar de peuters en kleuters in de groep mee werken. Gezamenlijk wordt bedacht hoe de ouders thuis kunnen aansluiten bij het thema en daarmee kunnen oefenen.</p> <p>Samen rond een boek – Voorleestraining voor ouders: Ouders bekijken filmfragmenten en reflecteren daarop: waarom is voorlezen goed, hoe zie je dat een kind betrokken is, in welke taal lees je voor? Ze gaan aan de slag met de vraag: wat kun je allemaal met een boek?</p>			<p>Persoonlijk contact bij de cursussen en workshop tussen professionals en ouders.</p> <p>Maatwerk per school/organisatie</p> <p>Materialen: Er worden materialen gemaakt tijdens de bijeenkomsten die ouders mee naar huis nemen.</p> <p>Er wordt gebruikt gemaakt van video's, modeling en rolwisselend leren</p> <p>Uitvoering: professionals van de stichting</p>	
<p>Verteltas Stichting Nederlands Kenniscentrum Verteltassen</p>	<p>De Verteltasmethode versterkt de leesomgeving en de taalontwikkeling van kinderen én hun ouders. Door de Verteltasmethode raken ouders meer betrokken bij het onderwijs en ontstaat een betere samenwerking tussen school en gezin. Om het gebruik van Verteltassen goed te benutten, is het belangrijk dat deze activiteit wordt gekoppeld aan een VVE-programma en wordt geïntegreerd in ouderbeleid. Een mogelijkheid is om de Verteltas te koppelen aan een taal cursus voor ouders.</p>	<p>Gericht op leesbevordering. Het middel dat hierbij wordt ingezet is een Verteltas met lees- en spel materiaal. De Verteltassen worden door ouders (en leerkrachten) bedacht en gemaakt en worden thuis en op school met de kinderen gebruikt.</p>	<p>Gericht op alle ouders, wel speciale aandacht voor ouders met lage taalvaardigheden</p>	<p>Centrumgericht en gezinsgericht. Ouders maken de tassen op school, en gaan thuis met het materiaal aan de slag.</p> <p>Materiaal: de Verteltassen bevatten uitgebreide instructie en worden door ouders mee naar huis genomen.</p> <p>Koppeling met VVE thema of curriculum school (doorlopende lijn)</p> <p>Uitvoering: professionals van de stichting trainen leerkrachten, pedagogisch medewerkers en ouders (samenwerking tussen school en ouders)</p>	<p>Er zijn meerdere (afstudeer)onderzoeken uitgevoerd naar aspecten van de Verteltas. Uit deze onderzoeken blijkt dat de kracht van de Verteltassen zit in de laagdrempeligheid van de activiteiten die niet alleen het Nederlandse taalgebruik stimuleren, maar ook de maatschappelijke participatie en betrokkenheid van ouders vergroten. Daarnaast levert de Verteltas volgens de onderzoekers een duidelijke bijdrage aan de ontwikkeling van de woordenschat en de taalvaardigheid.</p> <p><i>Havermans, F. (2009). Wat zit er in de tas? Een effectstudie naar het Verteltasproject. (Scriptie Duale Master NT2, Universiteit van Amsterdam).</i> Uit het onderzoek bleek dat de woordenschat na het werken met de Verteltas is uitgebreid. Ook groeit de ouderbetrokkenheid aanzienlijk. De Verteltas zorgt voor een ingang en hierdoor is het gemakkelijker voor ouders om betrokken te raken bij de school.</p> <p><i>Van Haperen, K. (2013). Het effect van een Verteltascursus op hoe ouders woordenschat ontwikkelen (Masterscriptie, Universiteit van Amsterdam).</i> Van Haperen concludeerde dat de Verteltasmethode ouders een belangrijke stimulans geeft om meer betrokken te zijn bij hun kinderen. Het is een stok achter de deur. Wanneer zij een Verteltas van school mee naar huis krijgen, voelen zij zich aangespoord om er thuis mee aan de slag te gaan samen met hun kind. De Verteltasbijeenkomsten zorgen er samen met de inhoud van de Verteltassen voor dat ouders meer en bewuster met hun kinderen communiceren en activiteiten met hen uitvoeren, die de ontwikkeling van hun woordenschat stimuleren.</p>

<p>VoorleesExpress SodaProducties, bureau voor maatschappelijke innovatie</p>	<p>De VoorleesExpress vergroot het leesplezier van kinderen en geeft ouders handvatten om (voor)lezen en boeken een blijvende plek te geven in het gezin. Op die manier verrijkt de VoorleesExpress de taalomgeving van kinderen en bevordert ze de taalvaardigheid. Een vrijwillige voorlezer bezoekt het gezin gedurende een half jaar wekelijks een uur (20 keer). De voorlezer en het gezin worden begeleid door een vrijwillige coördinator.</p>	<p>Gericht op leesbevordering. De vrijwilliger introduceert het voorleesritueel en geeft de ouders handvatten om zelf voor te lezen en dit een blijvende plek te geven in het dagelijks leven.</p>	<p>Gezinnen waar weinig aandacht is voor (voor)lezen en die moeite hebben thuis een taalrijke omgeving te bieden.</p>	<p>Gezinsgericht Persoonlijk contact (wekelijks huisbezoek)</p> <p>Materiaal: Samenwerking met bibliotheek is vast onderdeel, vrijwilliger zorgt voor leesmateriaal bij gezin thuis.</p> <p>Uitvoering door vrijwilliger. Deze wordt getraind en begeleid gedurende voorleestraject door professionals en vrijwillige coördinator.</p>	<p>Het programma is als theoretisch goed onderbouwd opgenomen in de databank Effectieve Jeugdinterventies. Er zijn een aantal lokale (afstudeer)onderzoeken uitgevoerd naar de effecten van de VoorleesExpress. In samenwerking met Stichting Lezen en de Erasmus Universiteit Rotterdam wordt in 2016-2018 opnieuw onderzoek uitgevoerd naar de effectiviteit van de VoorleesExpress.</p> <p>2014-2015 door Melle de Vries, Niki Moeken en Folkert Kuiken i.s.m. de Universiteit van Amsterdam De effectstudie toont aan dat gezinnen na deelname vaker een bibliotheekabonnement hebben en er meer gebruik wordt gemaakt van digitale prentenboeken. Bij de nameting is een effect gevonden op de actieve woordenschat, maar alleen voor de oudere kinderen (6-8 jaar). Dit effect was bij de retentiemeting verdwenen. Het effect 'meer vragen om te worden voorgelezen' bleek wel bij nameting, maar was niet meer zichtbaar bij de retentiemeting.</p> <p>2008-2009 door Geertje Lucassen en Karien van Buuren i.s.m. SodaProducties - Uit dit onderzoek komt naar voren dat de deelnemende kinderen beter gaan presteren op taalvaardigheid en dat de taalomgeving in huis wordt verrijkt. Ook blijkt dat de ouders en voorlezers enthousiast zijn over het contact met elkaar, dat ze het leerzaam vinden en dat ze (tijdelijk) in hun behoefte aan contact met stadsgenoten met een andere sociaal-culturele achtergrond worden voorzien.</p>
<p>VVE-Thuis NJI</p>	<p>VVE Thuis wil de onderwijskansen van peuters vergroten door hun taal- en denkontwikkeling te bevorderen. Het programma versterkt ouders met kinderen van 3 tot 6 jaar die deelnemen aan de voor- en vroegschoolse educatie. VVE Thuis begeleidt ouders in het thuis uitvoeren van ontwikkelingsgerichte activiteiten met hun kinderen die aansluiten bij thema's van erkende VVE-programma's. Tijdens de VVE Thuis bijeenkomsten maken ouders kennis met de activiteiten, thema's en materialen. Ouders leren hoe zij thuis hun kind kunnen stimuleren in zijn of haar ontwikkeling.</p>	<p>Gericht op ondersteunend gedrag en ontwikkelingsstimulering. Leesbevordering is een terugkerend onderdeel in het programma. VVE Thuis sluit aan op VVE programma; prentenboeken, voorlezen en ouderbetrokkenheid zijn belangrijke onderwerpen in programma.</p>	<p>Laagopgeleide ouders</p>	<p>Centrumgericht en gezinsgericht, tijdens bijeenkomsten ouders worden getraind in het thuis stimuleren van de ontwikkeling van hun kind.</p> <p>Materiaal: Ouders ontvangen materialen voor thuis. De VVE thuis materialen bestaan o.a. uit werkbladen voor ouders en kind, voorleesboekjes.</p> <p>Deskundigheidsbevordering professioneel</p> <p>Uitvoering: professionals</p>	<p>Het programma is als theoretisch goed onderbouwd opgenomen in de databank Effectieve Jeugdinterventies</p> <p>Het effect van VVE Thuis wordt op dit moment onderzocht door een consortium waar o.a. de Hogeschool van Rotterdam, de UvA, de Radboud Universiteit Nijmegen, de Erasmus Universiteit Rotterdam, de Hogeschool Amsterdam, deel van uitmaken. De eerste resultaten van het onderzoek worden eind 2017 verwacht.</p>

STAP Programma's

Programma	Beschrijving en doelgroep	Aandacht voor leesbevordering	Doelgroep / aandacht voor laaggeletterden	Kenmerken	Is de interventie onderzocht?
Opstap NJI	Opstap is een tweejarig gezinsgericht stimuleringsprogramma. Dagelijks verricht een ouder twee activiteiten van Opstap met het kind. Een speciaal getrainde begeleidster ondersteunt haar daarbij. Deze 'contactmedewerkster Opstap' gaat wekelijks op huisbezoek en laat zien hoe ouder en kind de activiteiten kunnen uitvoeren. De activiteiten sluiten aan bij de kennis en vaardigheden die nodig zijn in het basisonderwijs. Daarnaast komen de deelnemende ouders regelmatig bij elkaar. In de bijeenkomst worden thema's op het gebied van ontwikkeling en opvoeding behandeld. De ouders leren hun kind stimuleren en te ondersteunen bij het leren thuis en op school.	Onderwijsondersteunend gedrag en ontwikkelingsstimulering met aandacht voor leesbevordering. Prentenboeken en vertelplaten zijn belangrijke onderdelen van het programma-materiaal en in de opdrachten voor ouders.	Laagopgeleide ouders	<p>Centrum en gezinsgericht: er worden ouderbijeenkomsten georganiseerd en er vinden huisbezoeken plaats.</p> <p>Het programma sluit aan op VVE programma en is onderdeel van doorlopende lijn met overige stapprogramma's.</p> <p>Er zijn (lees)materialen zijn beschikbaar voor thuis.</p> <p>Persoonlijk contact (huisbezoek en ouderbijeenkomsten) Programma met opbouw</p> <p>Ouders krijgen leesmaterialen voor thuis (prentenboeken en vertelplaten).</p> <p>Uitvoering: professional</p>	Is opgenomen in databank Effectieve Jeugdinterventies. Er zijn verschillende onderzoeken uitgevoerd naar de effecten van de Stapprogramma's, deze tonen positieve resultaten t.a.v. de <i>home learning environment</i> . Leesbevordering is niet specifiek onderzocht.
Opstapje NJI	Opstapje beoogt peuters beter voor te bereiden op de basisschool. Het is een intensief twee jaar durend gezinsgericht stimuleringsprogramma bestaande uit verschillende activiteiten. Er zijn per jaar dertig contactmomenten tussen ouder/kind en contactmedewerkster/coördinator. Daarin worden spelactiviteiten uitgelegd en uitgevoerd en worden thema's besproken die te maken hebben met de ontwikkeling en opvoeding van kinderen. Daarnaast zijn er groepsbijeenkomsten voor ouders en een peuterspeelzaal voor de kinderen.	Onderwijsondersteunend gedrag en ontwikkelingsstimulering met specifieke aandacht voor leesbevordering. Prentenboeken en vertelplaten zijn belangrijke onderdelen van het programma-materiaal en in de opdrachten voor ouders.	Laagopgeleide ouders	<p>Centrum en gezinsgericht: er worden ouderbijeenkomsten georganiseerd en er vinden huisbezoeken plaats.</p> <p>Het programma sluit aan op VVE programma en is onderdeel van doorlopende lijn met overige stapprogramma's.</p> <p>Er zijn (lees)materialen beschikbaar voor thuis.</p> <p>Persoonlijk contact (huisbezoek en ouderbijeenkomsten) Programma met opbouw</p> <p>Uitvoering: professional</p>	Is opgenomen in databank Effectieve Jeugdinterventies. Er zijn verschillende onderzoeken uitgevoerd naar de effecten van de Stapprogramma's, deze tonen positieve resultaten t.a.v. de <i>home learning environment</i> . Leesbevordering is niet specifiek onderzocht.

<p>Instapje NJI</p>	<p>Ouders krijgen gedurende 26 weken wekelijks een huisbezoek van ongeveer anderhalf uur van een Instapjemedewerker die dezelfde taal spreekt als de ouders en die - bij voorkeur - afkomstig is uit dezelfde etnische groep. Tijdens deze bezoeken leren de ouders aan de hand van concrete spelactiviteiten hoe ze de ontwikkeling van hun kind kunnen stimuleren. Het programmaboek voor ouders is beschikbaar in het Nederlands en Turks. Het liedjesboek is daarnaast ook beschikbaar in het Papiamentto en Surinaams.</p>	<p>Ontwikkelingsstimulering met aandacht voor leesbevordering. Prentenboeken, spelmateriaal en liedjesboeken zijn belangrijke onderdelen van het programma-materiaal.</p>	<p>Laagopgeleide ouders</p>	<p>Centrum en gezinsgericht: er worden ouderbijeenkomsten georganiseerd en er vinden huisbezoeken plaats.</p> <p>Het programma is onderdeel van doorlopende lijn tussen overige stapprogramma's.</p> <p>Materiaal: Er zijn handleidingen voor de coördinator en Instapjemedewerker, een programmaboek en liedjesboek voor ouders en spelmateriaal en boekjes voor de kinderen.</p> <p>Ouders krijgen leesmaterialen voor thuis (prentenboeken en vertelplaten).</p> <p>Uitvoering: professional die - bij voorkeur - afkomstig is uit dezelfde etnische groep</p>	<p>Is opgenomen in databank Effectieve Jeugdinterventies. Er zijn verschillende onderzoeken uitgevoerd naar de effecten van de Stapprogramma's, deze tonen positieve resultaten t.a.v. de <i>home learning environment</i>. Leesbevordering is niet specifiek onderzocht.</p>
--------------------------------	---	---	-----------------------------	---	---

VVE Programma's

Programma	Beschrijving en doelgroep	Aandacht voor leesbevordering	Doelgroep / aandacht voor laaggeletterden	Kenmerken	Is de interventie onderzocht?
Piramide Cito	'Piramide' is een educatieve VVE-methode die zich richt op de brede ontwikkeling van kinderen. De basis is een centrum-gerichte, holistische educatieve aanpak met doorgaande lijnen van kindcentrum naar basisschool. Ouderbetrokkenheid is een belangrijk onderdeel van de VVE-aanpak Piramide. Op dagelijks niveau wordt die betrokkenheid gestimuleerd tijdens de spelinloop.	Onderwijsondersteunend gedrag en ontwikkelingsstimulering met aandacht voor leesbevordering. Het gebruik van prentenboeken, voorlezen en ouderbetrokkenheid vormen een belangrijk onderdeel van het VVE-programma.	Laagopgeleide ouders	<p>Centrumgericht en gezinsgericht: Er is persoonlijk contact tussen ouder en begeleider tijdens ouderbijeenkomsten.</p> <p>Programma met opbouw, er is sprake van een doorlopende lijn naar de basisschool.</p> <p>Deskundigheidsbevordering professional</p> <p>Uitvoering: professional</p> <p>Ouders die de Nederlandse taal nog niet spreken, krijgen informatie en ouderactiviteiten in hun eigen taal aangeboden.</p>	<p>Is opgenomen in databank Effectieve Jeugdinterventies</p> <p>Met betrekking tot Piramide zijn diverse effect studies uitgevoerd, zowel in Nederland als in het buitenland (onder meer: Van Kuyk, 2000; Bingham, Kwon, Jeon, & Barrett-Mynes, 2011; Bingham, Kwon, & Barrett-Mynes, 2012; Kammermeyer, Roux & Stuck, 2015, 2016).</p> <p>Effectonderzoek SCO-Kohnstamm Instituut: SCO-Kohnstamm Instituut, Amsterdam, 2000. ISBN 90 68 136 28 3</p> <p>Het effectonderzoek naar zowel Kaleidoscoop als Piramide, uitgevoerd door het SCO-Kohnstamm Instituut (2000, Amsterdam) leidde tot de conclusie dat de programma's Kaleidoscoop en Piramide over de hele linie hoger scoren dan de controlegroep. Dit is des te opmerkelijker omdat de onderzoekers stellen dat de beginsituatie op de experimentele locaties ongunstiger is. Relatief zitten er meer anderstalige en niet in het Nederlands aanspreekbare kinderen in de experimentele groep dan in de controlegroep.</p>
Kaleidoscoop NJI	'Kaleidoscoop' is een educatieve VVE-methode die zich richt op de brede ontwikkeling van kinderen. Actief leren is de kern van Kaleidoscoop: kinderen leren door actief betrokken te zijn bij mensen, materialen, gebeurtenissen en ideeën. Pedagogisch medewerkers ondersteunen het actief leren. Zij bieden kinderen een uitdagende leeromgeving, helpen hen hun spel uit te breiden, praten met de kinderen over wat ze aan het doen zijn en helpen hen om problemen zelf op te lossen. Regelmatig overleg met ouders en een ideeënboek met materiaal om thuis activiteiten uit te voeren maken deel uit van de methode evenals een handleiding voor ouderbijeenkomsten.	Onderwijsondersteunend gedrag en ontwikkelingsstimulering met aandacht voor leesbevordering. Het gebruik van prentenboeken, voorlezen en ouderbetrokkenheid vormen een belangrijk onderdeel van het VVE-programma.	Laagopgeleide ouders	<p>Centrumgericht en gezinsgericht (ouderbijeenkomsten)</p> <p>Materiaal: Er zijn diverse materialen beschikbaar voor pedagogisch medewerkers, leerkrachten en ouders.</p> <p>Programma met opbouw, er is sprake van een doorlopende lijn naar de basisschool.</p> <p>Deskundigheidsbevordering professional</p> <p>Uitvoering: professional</p>	<p>Is opgenomen in databank Effectieve Jeugdinterventies</p> <p>Effectonderzoek SCO-Kohnstamm Instituut: SCO-Kohnstamm Instituut, Amsterdam, 2000. ISBN 90 68 136 28 3</p> <p>Zie Piramide.</p> <p>In de laatste meting van 1999 scoort Kaleidoscoop significant hoger op alle vier de woordenschattoetsen (woordenschat DTT eigen taal en Nederlands en woordenschat Tak eigen taal en Nederlands). Ook op de toets ordenen doen de Kaleidoscoop-kinderen het beter. Tevens zijn ze emotioneel stabiel. Alle kinderen (Turks, Marokkaans, Nederlands) profiteren in gelijke mate van het programma. De resultaten worden door de onderzoekers als overwegend positief beoordeeld.</p> <p>Leesbevordering was geen onderdeel van het onderzoek.</p>
Doe meer met Bas Uitveersgroep Jongbloed	Het VVE-programma Doe meer met Bas richt zich op de ontwikkeling van jonge kinderen	Ontwikkelingsstimulering met aandacht voor leesbevordering. Naast het programma Doe meer met Bas en	Laagopgeleide ouders	Centrumgericht en gezinsgericht Online en persoonlijk contact	Is opgenomen in databank Effectieve Jeugdinterventies. Er zijn een aantal kleinschalige onderzoeken uitgevoerd naar effectiviteit, leesbevordering was daar geen onderdeel van.

	(2,5 - 6 jaar). De combinatie van spelen, leren en werken stimuleert kinderen in hun ontwikkeling. De ontwikkelingsdomeinen die in het programma worden behandeld zijn taal, voorbereidend rekenen, wereldoriëntatie, sociaal-emotionele ontwikkeling en (senso)motoriek.	<p>het programma voor logopedie Bas spreekt een woordje mee is er een uitgebreid programma Bas-producten voor thuis en op school, van prentenboeken tot online applicaties.</p> <p>Het gebruik van prentenboeken, voorlezen en ouderbetrokkenheid vormen een belangrijk onderdeel van het VVE-programma.</p>		<p>Materiaal: Er zijn aanvullende modules beschikbaar voor ouders om thuis te gebruiken.</p> <p>Programma met opbouw, er is sprake van een doorlopende lijn naar de basisschool.</p> <p>Deskundigheidsbevordering professional</p> <p>Uitvoering: professional</p>	
Startblokken van Basisontwikkeling De activiteit	'Startblokken' is een educatieve VVE-methode die zich richt op de brede ontwikkeling van kinderen. Startblokken van Basisontwikkeling is het pedagogisch werkplan om de ontwikkeling van baby's, peuters en jonge kleuters optimaal te stimuleren. Het is een landelijk erkend werkplan met een uitgewerkte visie voor de opvang, vorming en educatie van jonge kinderen. In dit werkplan wordt het samenwerken met ouders (educatief partnerschap) integraal opgenomen. Het zorgt ervoor dat pedagogisch medewerkers, peuterleidsters en leerkrachten zich niet louter vastbijten in een vastomlijnd cursorisch aanbod van taal- en woordenschat oefeningen. Ontwikkeling van jonge kinderen vraagt om een brede aanpak. Spel als basis en volwassenen die meedoen op het juiste moment.	<p>Onderwijsondersteunend gedrag- en ontwikkelingsstimulering met aandacht voor leesbevordering.</p> <p>Het gebruik van prentenboeken, voorlezen en ouderbetrokkenheid vormen een belangrijk onderdeel van het VVE-programma.</p>	Laagopgeleide ouders	<p>Centrumgericht en gezinsgericht: ouderbetrokkenheid en educatief partnerschap onderdelen van werkplan.</p> <p>Programma met opbouw Deskundigheidsbevordering professional</p> <p>Uitvoering: professional</p>	Is opgenomen in databank Effectieve Jeugdinterventies. Uit onderzoek blijkt positieve invloed van Startblokken van Basisontwikkeling op de ontwikkeling van kinderen, leesbevordering is niet specifiek onderzocht.
Uk & Puk Thuis CED-groep	Uk & Puk is een centrumgericht, speels totaalprogramma voor alle kindercentra met kinderen in de leeftijd van 0-4 jaar. Uk & Puk is thematisch opgebouwd. Het werkt aan de brede ontwikkeling van baby's, dreumesen en peuters. In Uk & Puk Thuis staan allerlei praktische tips en manieren om de ouderbetrokkenheid te vergroten. In de handleiding wordt achtergrondinformatie	<p>Onderwijsondersteunend gedrag en ontwikkelingsstimulering met aandacht voor leesbevordering.</p> <p>Het gebruik van prentenboeken, voorlezen en ouderbetrokkenheid vormen een belangrijk onderdeel van het VVE-programma.</p>	Laagopgeleide ouders	<p>Centrumgericht. Persoonlijk contact met ouders tijdens de ouderbijeenkomsten.</p> <p>Er is materiaal beschikbaar voor thuis, aansluitend op het VVE thema. Ouderbijeenkomsten zijn vormgeven aan de hand van uitgebreid draaiboek.</p> <p>Programma met opbouw Deskundigheidsbevordering professional</p>	Is opgenomen in databank Effectieve Jeugdinterventies. Geen onderzoek naar leesbevordering.

	<p>over ouderbetrokkenheid gegeven en wordt ingegaan op manieren waarop het kindcentrum ouderbetrokkenheid kan vormgeven. Er worden vijf ouderbijeenkomsten beschreven met een uitgewerkt draaiboek. Per thema zijn er ouderbrieven met o.a. tips over het gebruik van het voorleesverhaal. Ook worden allerlei suggesties gegeven over hoe de ouders thuis kunnen aansluiten op het thema. Verder organiseert de pedagogisch medewerker of leidinggevende ouderavonden.</p>			<p>Uitvoering: professional</p>	
--	--	--	--	---------------------------------	--

Digitale ondersteuning leesbevordering

Programma / organisatie	Beschrijving en doelgroep	Aandacht voor leesbevordering	Doelgroep / aandacht voor laaggeletterden
<p>Bedtijd verhalen</p> <p>itunes.apple.com/nl/app/bedtijd-verhalen/id442407335?mt=8</p> <p>Verkrijgbaar in de App Store en Android Market.</p>	<p>Biedt de mogelijkheid om boeken uit een boekenkast aan te schaffen. Er staat één gratis boek klaar en daarna betaal je € 0,99 per boek. De verhaaltjes zijn voorzien van kleurige tekeningen en men kan zelf bepalen of er ondertiteling of audio bij het verhaal is.</p>	Ja	Alle ouders
<p>Biblio Plus</p> <p>www.bibliotheek.nl/jeugd-en-jongeren/ouders-en-professionals.html</p>	<p>Voor Ouders en professionals die op zoek zijn naar informatie en tips over boeken en (voorlezen). Geeft boekennieuws, tips, advies en achtergrondinformatie.</p>	Ja	Alle ouders
<p>BoekStart</p>	<p>Stimuleert gebruik van digitale media als aanvulling op boeken.</p>	Ja	Laagopgeleide ouders
<p>Digidreumes</p> <p>www.digidreumes.nl</p> <p>Initiatief van en gefinancierd door Kinderopvangfonds</p>	<p>Digidreumes geeft praktische tips en trainingen voor professionals in de kinderopvang en ouders met kinderen van 2 tot 4 jaar.</p> <p>In de Mediabibliotheek wordt een groot aantal apps, vertelplaten en webboeken gepresenteerd, besproken en beoordeeld.</p>	Ja	Alle ouders
<p>Rootz voorlees app</p> <p>www.family-rootz.com</p> <p>Gratis verkrijgbaar in de App Store en Android Market.</p>	<p>Een interactieve manier om samen kinderboeken te lezen face-to-face of op afstand van elkaar. Met de app kun je op afstand voorlezen via videobellen/videochatten of samen leerzame spelletjes doen. Ook kun je samen kinderboeken lezen in dezelfde ruimte. Er zitten honderd kinderboeken en zo'n vijftig spelletjes in de app.</p>	Nee	Ouders die niet elke dag bij hun kind kunnen zijn om een verhaal voor te lezen
<p>Story teller</p> <p>www.storytellerapp.nl</p> <p>Gefinancierd door SNS Reaal Fonds</p> <p>Gratis te downloaden</p>	<p>Met de Storyteller app lees je vanaf de iPad een verhaal. Door met de wijsvinger onder de regel mee te lezen, bepaalt de lezer zelf het tempo en hoort en ziet bijpassende geluiden, de muziek en lichteffecten. De Storyteller app vergroot het plezier van voorlezen. De app gebruikt de (digitale) mogelijkheden van de iPad om inleving in het verhaal en de identificatie met de hoofdpersonen te versterken. Het app kan door iedereen die kan (voor)lezen zonder enige voorkennis of oefening gebruikt worden. De app verleidt de verteller om een verhaal op dramatische en pakkende manier over het voetlicht te brengen.</p>	Nee	Iedereen
<p>Storytime</p> <p>www.storytime.info/nl</p> <p>Gratis verkrijgbaar in de App Store en Android Market.</p>	<p>Storytime is een voorlees-app voor het gericht vinden van voorleesverhalen en rijmpjes, toegesneden op leeftijdsgroep en beschikbare tijd. Men kan een voorleesprofiel aanmaken voor verschillende kinderen, geluiden afspelen, verhalen beoordelen en delen via Facebook.</p>	Ja	Alle ouders (vooral de ouders met weinig tijd☺)

<p>Thuis in Onderwijs</p> <p>www.thuisinonderwijs.nl/voorlezen-een-app-kan-het-ook www.thuisinonderwijs.nl/vijf-apps-om-voor-te-lezen www.thuisinonderwijs.nl/digitale-prentenboeken-op-leesmevoor-nl</p>	<p>Veel tips en informatie over gebruik van digitale media bij voorlezen.</p>	<p>Ja</p>	<p>Alle ouders</p>
--	---	-----------	--------------------